

Başlıktaki “yeni mültecilik” aslında yeni değil ama gittikçe daha kitlesel özellik kazanarak iyice görünür duruma geliyor. Yeni mülteciliği ilk gerçekleştirenlerin de 12 Eylül sonrasında Orta ve Batı Avrupa ülkelerine gelen Türkiyeli siyasi mülteciler olduğu söylenebilir.

Klasik anlamda mülteci, gitmek zorunda kaldığı başka bir ülkede yalnız insandır. En başta dilsizdir. Bu ülkenin dilini bilmediği gibi, kendi dilini konuşanlar da oldukça azdır. Yeni ülkede yeni bir hayat kurmak zorundadır ve önünde sayısız engel bulunmaktadır.

Yeni mültecilikte değişen ise, bir ülkeden ayrılmak zorunda kalıp, başka bir ülkedeki kendi ülkesi benzerine gitmektir. 12 Eylül sonrasında çoğunlukla Almanya’ya gelen, bazıları burada kalan, bir bölümü ise iltica taleplerinin kabul edilmemesi üzerine Fransa’ya giden mülteciler Türkiye’den çıkıp başka bir Türkiye’ye gelmişlerdi. Almanya’da yıllardan beri yerleşik bir Türkiye toplumu vardı ya da Türkiye Almanya içinde ayrı bir ülkeydi. Hemen herkesin ya tanıdığı, ya akrabası ya da örgüt ilişkisi bulunuyordu. Bu nedenle çok kişi geldiği ülkede ne dilsiz kaldı ne de yalnızlık yaşadı.

Mültecilik her durumda zor olmakla birlikte, bu zorluk eskisine göre azalmıştı.

Aradan geçen yıllar içinde bu özellik ABD’de, Batı, Orta ve Kuzey Avrupa ülkelerinde, Avustralya’da arttı ve Türkiye’den gelenlere özgü olmaktan çıktı.

Bu ülkeler özellikle 1980’li yıllarda mültecileri “yeni işçiler” olarak değerlendirdiler. Değişik ülkelerden neredeyse her gelene iltica hakkı tanıyan Fransa’da mülteciler genellikle ucuz emek sektöründe yoğunlaştı. O dönem bu konfeksiyondur.

Benzer durum 1990’lı yıllarda İsviçre’de yaşanacak ve gelenler ağırlıkla gastronomiye yönelecekti.

Çok sayıda insanın gelmesi yetmez, geline ülkenin de geleni alabilecek kapasitede olması gerekir. 1980'li ve 1990'lı yıllar bilgisayarlaşma adı da verilen üçüncü sanayi devriminin yaşandığı, üretimin yapısının değiştiği, çok sayıda insan işyerini kaybederken yeni iş alanlarının açıldığı dönemdir. Hizmet sektörünün ucuz işgücü bölümü hızla kalabalıklaşmaya başladı. İnsanların bir bölümü küçük patronlar oldular ya da kendi firmalarını kurdular. Bunlar gerçekte kişi ya da aile firması olarak firma sahibi işçilerdi. Yıllar içinde sayısı hızla artan başka bir bölüm ise sürekli iş değiştirmek zorunda olan, düzenli işi bulunmayan insanlar oldu.

Bu insanlar üretim sürecinde yer alan ve bazen işsiz kalan kişiler değildi. Küçük hizmet sektöründe idiler, ne zaman ve nasıl çalışacaklarını kendileri de bilmiyordu, sürekli iş değiştirmek zorundaydılar. Sayısı sürekli artan bu kesim eski lümpen proletaryanın yerini alacaktı.

Eski adıyla üçüncü dünya ülkelerinden gelen çok sayıda insan, metropol denilebilecek ülkelerde zaman içinde kendi ülkesinin benzerini oluşturdu. İş pazarı doydu ve hatta artan bir işgücü fazlası ortaya çıktı. Bunlar eskiden olduğu gibi çalışırken işsiz kalan insanlar değil, iş olmadığı için çalışamayacak ya da sürekli iş değiştirmek zorunda kalacak insanlardı.

Sınırlarda alınan bütün önlemlere rağmen mülteci göçü sürüyor. Bu insanlar için mülteci olmaktan başka çıkış yolu bulunmuyor çünkü işçi alımı yıllar öncesinde sona erdi. Başvurusu kabul edilen çok az yüzdenin yanı sıra başka bir bölüm de geldiği ülkede vatandaşlarının oluşturduğu sosyal ağlar içinde kaybolmaya çalışıyor. Yeni mülteciler ülkeye eskiden gelen vatandaşlarının küçük işyerlerinde ağır sömürü altında çalışırken gözden de kaybolmuş oluyorlar.

Başka bir örnek olarak Türkiye'deki Suriyelilerin durumu dikkate alınacak olursa aynı özellikler görülebilir. Suriye artık sadece dış bir ülke değildir, Türkiye'nin içindeki bir ülkedir. Bu ülkeye yeni gelen bir Suriyeli sekiz-dokuz önce gelenlerin yaşadıklarını yeniden yaşamayacaktır. Kendi dilini konuşan, aynı geleneklere sahip Suriyeli geniş bir sosyal çevre bulunduğu gibi, bunların bir bölümü küçük işyerleri de kurmuştur ve yeni gelenler buralarda zaten düşük olan piyasadaki işgücü fiyatının da altında çalışarak hem küçüğün küçük oranda zenginleşmesine katkı yaparlar hem de zorlukla da olsa ekonomik olarak hayata tutunurlar.

Bu gelişmenin önemli sonuçlarından bir tanesi Türkiye işçi sınıfının çokuluslulaşmasıdır. 1990'lı

yıllarda başlayan bu süreç artık günlük hayatta görülebilecek kadar gelişmiştir. Benzer durum ABD ve Almanya gibi ülkelerde daha da gelişmiştir. Yeni mülteciler büyük oranda prekarya da denilen işçilerin en alt kesimine dahil olmaktadır.

Şimdilik prekaryanın üzerinde bulunan ama buraya düşme ihtimali de olan işçiler ve küçük işletmeciler arasında yaygınlaşan ırkçılık ile mültecilik yakından ilgilidir. Bu kesim yeni gelenleri piyasadaki payını azaltan rakipler olarak görmektedir.

1980'li yılların başlarında Fransız Komünist Partisi göçün durdurulmasını savunuyordu. Gerekçeleri ise, Fransız burjuvazisinin yeni işçileri üretime sokarak görece eski işçilere baskı uygulamanın yeni yolunu bulmasıydı. Göçmenler –mülteci kökenli de olabilir- ile Fransız işçileri aynı haklara sahip olsun ama göç dursun, talebine karşı Fransız Sosyalist Partisi de göçün sürmesini savunuyordu. FKP'nin o yıllarda "ırkçı" olarak suçlanması yanlış ama anlaşılabilir bir suçlamadır.

Burada dikkat edilmesi gereken, sonraki yıllarda Türkiye de dahil değişik ülkelerde görülecek olan mülteciliğin iç politikadaki etkisidir.

Bizdeki Suriyeliler konusu gibi...

Bu insanların sendikalardan başlayarak örgütlenmesi çok yavaş ve zor ilerliyor ama başka bir birlikte mücadele yolu da görünmüyor.